

הלכות גזלה ואברה פרק ד

א. קנס קנסו חכמים לגזלנין, שיהיה הנגזל נשבע על כל מה שיטען, ונוטל מן הגזלן: והוא, שיהיה זה מחזק שגזלו בשני עדים.

ב. פיצד: הרי שנכנס לתוך בית חברו למשכנו בפני עדים, ולא היה תחת כנפיו כלום, ויצא וכלים מטלין לו תחת כנפיו, ולא ידעו העדים מה הן. בעל הבית אומר כך וכך גזלתני בין שאמר הגזלן מעולם לא נכנסתי ולא נטלתי כלום, בין שאמר נכנסתי למשכן כמו שאמרו העדים אבל לא נטלתי ולא היה תחת כנפיו אלא כלים שלי, בין שאמר נטלתי כלי זה ובעל הבית טוען שנטל זה וכלי אחר הרי בעל הבית נשבע בנקיטת חפץ, ונוטל כל מה שיטען.

ג. במה דברים אמורים, בשטען דברים שהוא אמוד בהן, או שהוא אמוד שמפקדין אצלו אותן הדברים שטען, וטען בדברים שאפשר שינטלו תחת הכנפים כמו שהעידו העדים.

ד. ראוהו עדים שנכנס למשכן את חברו, ולא ראוהו בעת שיצא או שיצא ואין נראה תחת כנפיו כלום, ובעל הבית טוען ואומר כך וכך נטל אפלו אמר מעולם לא נכנסתי, שהרי מכחיש את העדים הרי זה פטור: שאם אמר נכנסתי ולא נטלתי, נשבע שבועת הסת שלא נטל כלום והולך שאפשר שיכנס לגזל, ולא גזל.

ה. היה עד אחד מעידו שנכנס ונטל כלים תחת כנפיו, ואינו יודע מה הן, והוא אומר לא גזלתי כלום, או שאמר בחובי נטלתי הואיל ואין העד יודע מה היה תחת כנפיו, הרי זה נשבע בנקיטת חפץ שלא גזל: שאינו מחזק בגזלנות, אלא בשני עדים.

ו. כשם שבעל הבית נשבע ונוטל מן הגזלן כך שומר שלבעל הבית, אפלו אשתו שלשומר נשבעת שזה נטל כך וכך, ומשלים הגזלן.

ז. היה שם שכירו או לקיטו שלבעל הבית, אינן נשבעין ונוטלין. ואין הנגזל יכול לשבע, שהרי לא היה בביתו בשעה שנגזל; ואין העדים יודעים מה נטל תחת כנפיו, כדי לחיב הגזלן להחזיר. ואין משביעין את הגזלן, מפני שהוא חשוד על השבועה.

ח. וכיצד עושים בדין זה מחרים בעל הבית חרם סתם על מי שנטל מביתו כלום, ואינו מודה בבית דין. ואפלו הודה הגזלן שגזל מקצת מחזיר המקצת שהודה בה בלבד, שהרי אין בעל הבית טוענו טענת ודאי.

ט. הגזל אחד מחמשה, ואינו יודע מי הוא הנגזל, וכל אחד ואחד מהן תובעו ואומר, לי גזלת אף על פי שאין שם עדים שגזל הרי כל אחד מהן נשבע שזה גזלו, ומשלים גזלה לכל אחד ואחד. אף דבר זה, קנס הוא שקנסו אותו חכמים מפני שעבר עברה וגזל; אבל דין תורה, אינו חייב לשלם מספק.

י. אמר לשנים גזלתי אחד מכם, או אביו שלאחד מכם, ואינו יודע איזה הוא אם בא לצאת ידי שמים, חייב לשלם גזלה לכל אחד ואחד. אבל בדין, אינו נותן אלא גזלה אחת, והן חולקין

אותה ביניהן: שהרי אין אחד מהן יודע שנגזל, אלא זה בא והודיעם; ולא קנסו חכמים בדבר זה, מפני שאין לו תובע.

יא. הטוען את חברו, ואמר לו גזלתני מאה אם אמר לא גזלתי, נשבע שבועת הסת כדין כל נתבע. ואם הודה שגזלו חמשים, משלם חמשים; ונשבע שבועת התורה על השאר כדין כל מודה במקצת, שהרי לא החזק גזלן בעדים.

יב. וכן הטוען את חברו שנקנס לביתו וגזלו כלים, והוא אומר דרך משכון לקחתים בחוב שיש לי אצלך, ובעל הבית אומר אין לך בידי כלום אף על פי שהודה שמשכנו שלא ברשות, הואיל ואין שם עדים שמעידים שגזל, הרי זה נשבע וגובה חובו מן המשכון, שהפה שאסר הוא הפה שהתיר; והואיל והוא נשבע ונוטל, הרי זה נשבע בנקיטת חפץ כמו שיתבאר בהלכות טוען ונטען.

יג. ראוהו עדים שנקנס לתוך ביתו של חברו שלא בפני בעל הבית, ונטל משם כלים: אף על פי שהוציאן מגליו, ואף על פי שבעל הבית הזה עשוי למכור את כליו אם טען ואמר דרך גזל לקחן, והלה אומר ברשותך באתי ואתה מכרתם לי, או נתתם לי, או בחוב שיש לי אצלך תפסתיים אינו נאמן: שכל הנכנס לבית חברו שלא בפניו, ונטל כלים משם והוציאן בפני עדים הרי זה בחזקת גזלן. לפיכך מחזיר הכלים לבעל הבית; ואין כאן שבועה, שהרי העדים ראו מה גזל. ואחר שיחזיר, חוזר ותובע את בעל הבית בכל מה שיטען, והדין ביניהן.

יד. וכן אם היה שם עד אחד בלבד, ובעל הבית טוען שגזול הוא כלי זה בידו, והלה אומר לקוח הוא בידי, או בחובי גביתיו, או שלי היה ופקדון הוא אצלך הרי זה חייב להחזיר הכלי לבעליו, בלא שבועה: שאלו היו שם שני עדים, היה חייב לשלם. ועכשו שאין שם אלא עד אחד, חייב שבועה, ואינו יכול לשבע, שהרי אינו מכחיש את העד; וכל המחייב שבועה ואינו יכול לשבע, משלם.

טו. לפיכך אם כפר, ואמר לא נכנסתי לביתו ולא נטלתי כלום הואיל ואין שם אלא עד אחד, והוא מכחישו הרי זה נשבע שבועת התורה שלא לקח מביתו כלום, ונפטר.

טז. מעשה באחד שחטף לשון שלכסף מיד חברו בפני עד אחד, ובא החוטף ואמר חטפתי, ושלי חטפתי; וחייבו אותו חכמים להחזיר מפני שהוא מחייב שבועה בעד זה ואינו יכול לשבע, שהרי הודה כמו שאמר העד. ואלו לא היה שם עד כלל, היה נשבע שבועת הסת ששלו חטף; ואלו הכחיש העד ואמר מעולם לא חטפתי, היה נשבע שבועת התורה שלא חטף. וכדין זה דנין בכל פיוצא בזה, בכל מקום.

יז. חטף ממנו זהובים בפני עד אחד, והוא אומר שלי חטפתי ועשרים היו אף על פי שאין העד יודע כמה חטף, הרי זה משלם העשרים: שהרי ידע בודאי שזהובים חטף. ואלו היו שנים, היה חייב לשלם; ונמצא בעד אחד מחייב שבועה ואינו יכול לשבע, כמו שבארנו.

יח. אמר החוטף עשרים חטפתי, ועשרים שלי הן, והנגזל אומר מאה חטף הואיל ואין העד יודע מנינן, הרי משלם העשרים

שְׁהוּדָה בֶּהֶן שְׁחֻטָּפִין ; וְנִשְׁבַּע שְׁבוּעַת הַתּוֹרָה עַל הַשָּׂאֵר, שֶׁהִרִי
נִתְחַיֵּב בְּמַקְצֵת. וְדַעְתִּי נוֹטָה בְּזֶה שִׁישְׁבַּע הַסֵּת, שֶׁהִרִי לֹא הוּדָה
בְּכָלֹם אֲלֹא אָמַר שְׁלִי חֻטְפָּתִי.

יט. נִכְנַס לְבֵיתוֹ שֶׁלְחֹבְרוֹ שֶׁלֹא בִפְנֵיו, וְנָטַל מִשָּׁם כָּלִים בִּפְנֵי
עַד אֶחָד, וְאִין הָעֵד יוֹדֵעַ כִּמָּה נָטַל הִרִי בַעַל הַבֵּית אֹמֵר עֲשָׂרִים
כָּלִים הָיוּ בְּבֵיתִי, וְהַגְזוּל אֹמֵר לֹא נָטַלְתִּי אֲלֹא עֲשָׂרָה וְהֵם שְׁלִי
חַיֵּב לְהַחְזִיר הָעֲשָׂרָה, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְחַיֵּב שְׁבוּעָה וְאִינוּ יָכוֹל
לְשַׁבַּע ; וְאִינוּ נִשְׁבַּע עַל הַשָּׂאֵר אֲפֹלוּ שְׁבוּעַת הַסֵּת, מִפְּנֵי שֶׁאִינוּ
יָכוֹל לְטַעֵן עַל הַגְזָלָן טַעֲנַת וְדָאִי.

הַלְבוֹת גְּזוּלָה וְאַבְרָה פֶּרֶק ה'

א. אָסוּר לִקְנוֹת דָּבָר הַגְזוּל מִן הַגְזָלָן, וְאָסוּר לְסַעְדּוֹ עַל שְׁנוּיוֹ
כְּדִי שִׁיקְנֶהוּ : שֶׁכָּל הָעוֹשֶׂה דְּבָרִים אֵלּוּ וְכִיּוֹצֵא בֶּהֶן מְחַזֵּק יָדִי
עוֹבְרֵי עֲבֵרָה, וְעוֹבֵר עַל "וּלְפָנַי עוֹר, לֹא תֵתֵן מִכְשֵׁל" (ויקרא
יט, יד).

ב. אָסוּר לְהִנּוֹת בְּדָבָר הַגְזוּל, וְאֲפֹלוּ לְאַחַר יָאוּשׁ : וְהוּא, שִׁידַע
בְּיָדָאִי שֶׁדָּבָר זֶה הוּא הַגְזוּלָה עֲצָמָה. כִּי־עַד : יָדַע בְּיָדָאִי שֶׁבַּהֲמָה
זוֹ גְּזוּלָה, אָסוּר לְרַכֵּב עָלֶיהָ אוֹ לְחַרֵּשׁ בָּהּ. גְּזוּל בֵּית אוֹ שָׂדֶה
אָסוּר לְעַבֵּר בְּתוֹכָהּ, אוֹ לְהַכְנִס לָהּ בַּחֲמָה מִפְּנֵי הַחֲמָה וּבִגְשָׁמִים
מִפְּנֵי הַגְּשָׁמִים ; וְאִם דֶּר בְּתוֹכָהּ חַיֵּב לְהַעֲלוֹת שָׂכָר לְבַעֲלִים,
כְּדִין הַדֶּר בַּחֲצֵר חֹבְרוֹ שֶׁלֹא מִדַּעְתּוֹ. גְּזוּל דְּקָלִים, וְעֲשֵׂה מֵהֶן
גֶּשֶׁר אָסוּר לְעַבֵּר עָלָיו. וְכֵן כָּל כִּיּוֹצֵא בְּזֶה.

ג. מִי שֶׁעָבַר, וְאָכַל הַגְזוּלָה אַחֵר יָאוּשׁ פָּטוּר מִלְּשַׁלֵּם. וְאִם
אָכַל קֹדֶם יָאוּשׁ, וְרָצוּ הַבַּעֲלִים לְגַבּוֹת מִן הָאוֹכֵל גּוֹבִין, שֶׁעַדִּין
בְּרִשׁוּתָן הִיא ; וְאִם רָצוּ, גּוֹבִין מִן הַגְזָלָן.

ד. הַגְזוּל וּמֵת, בֵּין שֶׁהֶאֱכִיל אֶת הַגְזוּלָה לְבָנִים אַחֵר יָאוּשׁ, בֵּין
שֶׁלֹא הֶאֱכִילָם אֲלֹא מִכְרָה אוֹ אִבְדָּה אִם הִנִּיחַ קִרְקַע, חַיִּבִּין
לְשַׁלֵּם ; אֲבָל מִן הַמַּטְלָטְלִין, אִינֵן חַיִּבִּין לְשַׁלֵּם שְׁדָמֵי הַגְזוּלָה
חוֹב הֵן עַל הַגְזָלָן, וְאִין הַמַּטְלָטְלִין מִשְׁתַּעַבְדִּין לְבַעַל חוֹב.

ה. כָּבֵר תִּקְנוּ הַגְּאוּנִים לְגַבּוֹת בַּעַל חוֹב מִן הַמַּטְלָטְלִין, וְאֲפֹלוּ
בְּמִלּוֹה עַל פֶּה ; לְפִיכָף חַיִּבִּין לְשַׁלֵּם בֵּין אָכְלוּ בֵּין לֹא אָכְלוּ,
בֵּין נִתְיָאֲשׁוּ הַבַּעֲלִים בֵּין לֹא נִתְיָאֲשׁוּ, בֵּין מִן הַקִּרְקַע בֵּין מִן
הַמַּטְלָטְלִין שֶׁהִנִּיחַ.

ו. דִּין הַלּוֹקַח מַטְלָטְלִין מִן הַגְזָלָן, כְּלוּקַח מִן הַגֵּנֵב : אִם גְּזוּלָן
מִפְּרָסֶם הוּא, לֹא עָשׂוּ בּוֹ תִקְנַת הַשּׁוּק. וְאִם אִינוּ מִפְּרָסֶם, עָשׂוּ
בּוֹ תִקְנַת הַשּׁוּק, וְנוֹתֵן הַגְזָל לְלוֹקַח דָּמִים שְׁנֵתֵן, וְלוֹקַח גְּזוּלָתוֹ ;
וְחוֹזֵר וְתוֹבֵעַ הַגְזָלָן בְּדָמֵי הַגְזוּלָה. וְאִם כָּבֵר נִתְיָאֲשׁוּ הַבַּעֲלִים
קָנָה לּוֹקַח עֲצָמָה שֶׁלְּגְזוּלָה, וְאִינוּ מַחְזִירָהּ.

ז. אָסוּר לְהִנּוֹת מִן הַגְזָלָן ; וְאִם הָיָה מוֹעֵט שְׁלוֹ אָף עַל פִּי שָׂרֵב
מִמוֹנוֹ גְּזוּל, מִתֵּר לְהִנּוֹת מִמּוֹנוֹ עַד שִׁיּוּדַע בְּיָדָאִי שֶׁדָּבָר זֶה גְּזוּל
בְּיָדוֹ.

ח. בְּנֵי אָדָם שֶׁחֲזַקְתָּן גְּזוּלָנִין, וְחֲזַקְתָּ כָּל מִמוֹנָן מִן הַגְזָל מִפְּנֵי
שֶׁמִּלֹּאכְתָּן גְּזוּלָנוֹת, כְּגוֹן הַמוֹכְסִין וְהַלְסֻטִין אָסוּר לְהִנּוֹת מֵהֶן,

שְׁחִזְקַת מֶאֱכָל זֶה שֶׁהוּא גָזוּל; וְאִין מְצַרְפִּין דִּינָרִים מִן הַתְּבָה
שְׁלֵהֶן, שֶׁהִכַּל בְּחִזְקַת גָּזֹלָה.

מ. נָטְלוּ מוֹכְסִין כְּסוּתוֹ, וְהַחֲזִירוּ לוֹ כְּסוּת אַחֶרֶת, נָטְלוּ חֲמורוֹ,
וְהַחֲזִירוּ לוֹ חֲמור אַחֶר הָרִי אֵלּוּ שְׁלוֹ: מִפְּנֵי שֶׁזֶּוּ כְּמִכִּירָה הִיא;
וְחִזְקַתָּן שְׁנֵתִיאֲשׁוּ הַבְּעָלִים מֵהֶן, וְאִינוּ יוֹדְעֵי בּוֹדָאֵי שֶׁזֶּוּ גָזֹלָה.
וְאִם הָיָה וַתִּיק וּמִחֲמִיר עַל עֲצָמוֹ, מִחֲזִירָן לַבְּעָלִים הָרָאשׁוֹנִים.

י. בְּמָה דְּבָרִים אֲמורִים שֶׁהַמוֹכֵס כֹּלֶסְטִיס, בְּזִמָּן שֶׁהַמוֹכֵס גּוֹי,
אוֹ מוֹכֵס הָעוֹמֵד מֵאֱלִיו, אוֹ מוֹכֵס הָעוֹמֵד מִחֲמַת הַמֶּלֶךְ וְאִין
לוֹ קֶצֶבָה אֵלֹא לֹקַח מֵה שִׁירְצָה וּמִנִּיחַ מֵה שִׁירְצָה. אֲבָל מִכֵּס
שֶׁפִּסְקוֹ הַמֶּלֶךְ, וְאָמַר שִׁילְקַח שְׁלִישׁ אוֹ רִבִּיעַ אוֹ דָּבָר קָצוֹב,
וְהַעֲמִיד מוֹכֵס יִשְׂרָאֵל לְגִבּוֹת חֶלֶק זֶה לַמֶּלֶךְ, וְנוֹדַע שֶׁאָדָם זֶה
נֶאֱמָן וְאִינוּ מוֹסִיף כָּלוּם עַל מֵה שֶׁגָּזַר הַמֶּלֶךְ אִינוּ בְּחִזְקַת גָּזֹלָן,
לְפִי שְׁדִין הַמֶּלֶךְ דִּין הוּא. וְלֹא עוֹד אֵלֹא שֶׁהוּא עוֹבֵר הַמְּבָרִיחַ
מִן הַמוֹכֵס זֶה, מִפְּנֵי שֶׁהוּא גָזוּל מִנֶּת הַמֶּלֶךְ, בֵּין שֶׁהָיָה הַמֶּלֶךְ
גּוֹי, בֵּין שֶׁהָיָה מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל.

יא. וְכֵן מֶלֶךְ שֶׁהַשִּׁים מֵס עַל בְּנֵי הָעִיר, אוֹ עַל כָּל אִישׁ וְאִישׁ,
דְּבָר קָצוֹב מִשְׁנָה לְשָׁנָה, אוֹ עַל כָּל שָׂדֶה וְשָׂדֶה דְּבָר קָצוֹב, אוֹ
שֶׁגָּזַר שְׁכָל מִי שִׁיעֵבֵר עַל דְּבָר זֶה יִלְקַחוּ כָּל נִכְסֵיוֹ לְבֵית הַמֶּלֶךְ,
אוֹ כָּל מִי שִׁימְצָא בְּשָׂדֶה בְּשַׁעַת הַגֶּרֶן הוּא יִתֵּן הַמֵּס שְׁעָלֶיהָ
בֵּין שֶׁהָיָה הוּא בַּעַל הַשָּׂדֶה בֵּין שֶׁאִינוּ בַּעַל הַשָּׂדֶה, וְכָל כִּיּוֹצֵא
בְּדָבָרִים אֵלּוּ אִינוּ גָזוּל, וְיִשְׂרָאֵל שֶׁגָּבָה אוֹתָן לַמֶּלֶךְ אִינוּ בְּחִזְקַת
גָּזֹלָן, וְהָרִי הוּא כָּשֵׁר: וְהוּא שְׁלֹא יוֹסִיף וְלֹא יִשְׁנָה כָלוּם, וְלֹא
יִקַּח לְעַצְמוֹ כָלוּם.

יב. וְכֵן מֶלֶךְ שֶׁכַּעֲס עַל אֶחָד מֵעַבְדָּיו וְשִׁמְשׁוֹ מִבְּנֵי הַמְּדִינָה,
וְלִקַּח שָׂדֶה אוֹ חֲצָרוֹ אִינֶה גָזוּל, וּמִתֵּר לַהֲנוֹת בָּהּ. וְהַלּוּקַח אוֹתָהּ
מִן הַמֶּלֶךְ הָרִי הִיא שְׁלוֹ, וְאִין הַבְּעָלִים מוֹצִיאִין אוֹתָהּ מִיָּדוֹ:
שֶׁזֶּה דִין הַמְּלָכִים כָּלָם לִקַּח כָּל מִמּוֹן שִׁמְשִׁיהֶם כְּשִׁפּוּעֵסִין
עָלֵיהֶם, וְהָרִי הַמֶּלֶךְ הַפְּקִיעַ שֶׁעֲבֹדָן; וְנַעֲשֶׂת חֲצִיר זֶו אוֹ שָׂדֶה
זֶו כְּהַפְקָר, וְכָל הַקּוֹנֶה אוֹתָהּ מִן הַמֶּלֶךְ זָכָה בָּהּ.

יג. אֲבָל מֶלֶךְ שֶׁלִּקַּח חֲצִיר אוֹ שָׂדֶה שֶׁלְּאֶחָד מִבְּנֵי הַמְּדִינָה דֶּרֶךְ
חֲמֵס, שְׁלֹא כְּדִינָן שֶׁחֲקַק הָרִי זֶה גָזֹלָן, וְהַלּוּקַח מִמֶּנּוּ מוֹצִיאִין
הַבְּעָלִים מִיָּדוֹ. כָּלָלוּ שֶׁלְּדָבָר: כָּל דִּין שִׁיחֲקַק אוֹתוֹ הַמֶּלֶךְ לְכָל,
וְלֹא יִהְיֶה לְאָדָם אֶחָד בְּפָנָיו עֲצָמוֹ אִינוּ גָזוּל; וְכָל שִׁיקַח מֵאִישׁ
זֶה בְּלִבָּד, שְׁלֹא כֹדֶת הִידוּעָה לְכָל אֵלֹא חֲמֵס אֵת זֶה הָרִי זֶה גָזוּל.

יד. לְפִיכָךְ גִּבְּאֵי הַמֶּלֶךְ וְשׁוֹטְרֵיוֹ שְׁמוּכָרִים הַשָּׂדוֹת בְּמֵס הַקָּצוֹב
עַל הַשָּׂדוֹת, מִמְּכָרָן מִמְּכָר. אֲבָל מֵס שֶׁעַל כָּל אִישׁ וְאִישׁ, אִינוּ
גּוֹבָה אֵלֹא מִן הָאָדָם עֲצָמוֹ; וְאִם מְכָרוּ הַשָּׂדֶה בְּמֵס שֶׁעַל הָאִישׁ
הָרִי זֶה אִינוּ מִמְּכָר, אֵלֹא אִם כֵּן הָיָה דִין הַמֶּלֶךְ כֵּךְ.

טו. מֶלֶךְ שֶׁהָיוּ דִּינָיו שְׁכָל מִי שְׁלֹא יִתֵּן הַמֵּס שֶׁעַל הַשָּׂדֶה, תִּהְיֶה
הַשָּׂדֶה לְנוֹתָן הַמֵּס, וּבִרְחַב בַּעַל הַשָּׂדֶה מִפְּנֵי הַמֵּס, וּבֵא זֶה וְנִתֵּן
מֵס שְׁעָלֶיהָ לַמֶּלֶךְ וְאֲכָל פְּרוּתֶיהָ אִין זֶה גָזוּל, אֵלֹא אוֹכַל פְּרוּת
וְנוֹתָן הַמֵּס עַד שִׁיחֲזֹרוּ הַבְּעָלִים: שְׁדִין הַמֶּלֶךְ דִּין הוּא, כְּמוֹ
שֶׁאֲמַרְנוּ.

טז. וְכֵן מֶלֶךְ שֶׁגָּזַר שְׁכָל מִי שִׁיתֵּן מֵס הַקָּצוֹב עַל הָאִישׁ, יִשְׁתַּעֲבֹד
בָּזָה שְׁלֹא נָתַן, וּבֵא יִשְׂרָאֵל וְנִתֵּן הַמֵּס שֶׁעַל יִשְׂרָאֵל זֶה הָעֲנִי

הָרִי זֶה עוֹבֵד בּוֹ יֵתֵר מִדִּי, שְׁדִין הַמֶּלֶךְ דִּין; אָבֵל אֵינוֹ עוֹבֵד בּוֹ כַּעֲבֹד.

יז. מֶלֶךְ שִׁכְרַת אֵילָנוֹת שְׁלִבְעָלִי בְּתִים, וְעָשָׂה מֵהֵן גֶּשֶׁר מִתֵּר לַעֲבֹר עָלָיו; וְכֵן אִם הָרֵס בְּתִים, וְעָשָׂה אוֹתָן דֶּרֶךְ אוֹ חוֹמָה מִתֵּר לַהֲנוֹת בָּהּ. וְכֵן כָּל פִּיּוּצָא בְּזֶה, שְׁדִין הַמֶּלֶךְ דִּין.

יח. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּמֶלֶךְ שְׁמִטְבְּעוֹ יוּצָא בְּאוֹתָן הָאֲרָצוֹת, שֶׁהָרִי הִסְפִּימוֹ עָלָיו בְּנֵי אוֹתָהּ הָאָרֶץ, וְסִמְכָה דַּעְתָּן שֶׁהוּא אֲדוֹנֵיהֶם וְהֵם לוֹ עֲבָדִים. אָבֵל אִם אֵין מִטְבְּעוֹ יוּצָא, הָרִי הוּא כַּגִּזְלָן בַּעַל זְרוּעַ, וְכִמּוֹ חֲבוּרַת לְסֻטִּים הַמְזִינִין, שְׂאִין דִּינֵיהֶן דִּין; וְכֵן מֶלֶךְ זֶה וְכָל עֲבָדָיו, כַּגִּזְלָן לְכָל דְּבָר.

הַלְבוֹת גּוֹלָה וְאַבְרָה פֶּרֶק ו

א. קוּרוֹת וְאַבְנִים וְעֵצִים וְכִיּוּצָא בָּהֶן שְׁשֻׁטְפָם הִנָּהָר אִם נִתְיָאֲשׁוּ הַבְּעָלִים מֵהֶן הָרִי אֵלּוּ מִתְרִין, וְהֵן שְׁלִמְצִילָן. וְאִם אֵינוֹ יוֹדֵעַ אִם נִתְיָאֲשׁוּ, אוֹ לֹא נִתְיָאֲשׁוּ חַיִּב לְהַחְזִיר; וְאִין צָרִיךְ לוֹמֵר, אִם הָיוּ הַבְּעָלִים מְרַדְּפִין אַחֲרֵיהֶן.

ב. לְפִיכָךְ הַמְצִיל מִיד הִנָּהָר, וּמִזוּטוֹ שְׁלִים, וּמִשְׁלוּלִיתוֹ שְׁלִנָּהָר, וּמִן הַגִּיס, וּמִן הַדְּלָקָה, וּמִן הָאָרִי, וּמִן הַדֵּב, וּמִן הַנֶּמֶר, וּמִן הַבְּרָדִלֶס אִם יָדַע בּוֹדָאִי שֶׁנִּתְיָאֲשׁוּ הַבְּעָלִים, הָרִי אֵלּוּ שְׁלֹו; וְאִם לֹא יָדַע, יַחְזִיר.

ג. הַמְצִיל מִיד לְסֻטִּים יִשְׂרָאֵל הָרִי אֵלּוּ שְׁלֹו, מִפְּנֵי שְׁסֻתָם הַדְּבָר שֶׁנִּתְיָאֲשׁוּ הַבְּעָלִים; וְאִם יָדַע שְׁלֹא נִתְיָאֲשׁוּ, חַיִּב לְהַחְזִיר. אָבֵל הַמְצִיל מִיד לְסֻטִּים גּוֹי אוֹ מוֹכֵס גּוֹי חַיִּב לְהַחְזִיר, שְׁסֻתָם הַדְּבָר שְׁלֹא נִתְיָאֲשׁוּ הַבְּעָלִים; וְאִם יָדַע בּוֹדָאִי שֶׁנִּתְיָאֲשׁוּ הַבְּעָלִים, הָרִי אֵלּוּ שְׁלֹו.

ד. וּמִפְּנֵי מָה סֻתָם לְסֻטִּים יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּתְיָאֲשׁוּ הַבְּעָלִים, וְסֻתָם גּוֹי שְׁלֹא נִתְיָאֲשׁוּ מִפְּנֵי שֶׁהַבְּעָלִים יוֹדְעִים שֶׁהַגּוֹיִים מַחְזִירִין מִיד הַגִּזְלָן, אֵף עַל פִּי שְׂאִין שֵׁם עֲדִים שְׁגָזֵל, אֵלּא בְּרָאיוֹת רְעוּעוֹת, וּבְאֻמָּדָן דַּעְתָּן.

ה. שְׁחָלִים הַצּוֹמְחִים בְּתוֹךְ הַפִּשְׁתָּן הַמֶּלֶקֶט אוֹתָן כְּשֶׁהֵן לַחִין אֵין בָּהֶן מִשּׁוֹם גָּזֵל, מִפְּנֵי שֶׁהֵן מִפְּסִידִין הַפִּשְׁתָּן עַל בַּעַל הַשְּׂדֶה; וְאִם יִבְשׁוּ אֲסוּרִין מִשּׁוֹם גָּזֵל, שְׁכַכֵּר הַפְּסִידוֹ מָה שֶׁהַפְּסִידוֹ. וְאִם הָיוּ עַל הַגְּבוּל אֲסוּרִין, אִפְּלוּ כְּשֶׁהֵן לַחִין.

ו. כִּכֵּר בְּאֶרְצוֹ בְּנִזְקֵי מָמוֹן שֶׁהַמוֹצִיא תִּבְנוּ וְקָשׁוּ לְרִשּׁוֹת הָרַבִּים, אֵין בָּהֶם מִשּׁוֹם גָּזֵל; אָבֵל הַמוֹצִיא אֶת הַגָּלָל לְרִשּׁוֹת הָרַבִּים, בֵּין בְּשַׁעַת הוֹצָאת זְבָלִים בֵּין שְׁלֹא בְּשַׁעַת הוֹצָאת זְבָלִים חַיִּבִּין עֲלֵיהֶם מִשּׁוֹם גָּזֵל.

ז. מִי שֶׁנִּתְחַלְּפוּ לוֹ כָּלָיו בְּכָלִים אַחֲרִים בְּבֵית הָאָבֵל אוֹ בְּבֵית הַמִּשְׁתָּה הָרִי זֶה לֹא יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן, עַד שְׁיָבוֹא הָלָה וְיִטֵּל אֶת שְׁלֹו. נִתְחַלְּפוּ לוֹ בְּבֵית הָאֶמֶן אִם אֲשֵׁתוֹ וּבָנָיו שְׁלֹאֲמָן נָתְנוּ לוֹ, אוֹ שֶׁנָּתַן לוֹ הָאֶמֶן וְאָמַר לוֹ טַל כָּלִיךְ הָרִי זֶה לֹא יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן, עַד שְׁיָבוֹא הָלָה וְיִטֵּל אֶת שְׁלֹו.

ח. אָמַר לוֹ הָאֶמֶן טַל כָּלִי זֶה הָרִי זֶה יִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ, עַד שְׁיָבוֹא הָלָה

וַיַּחְזִיר אֶת שְׁלוֹ: שָׁמָּה כָּלִיו שְׁלֹאמָן הוּא, אוּ בַעַל הַכָּלִי צֹהֵה אֶת
הָאָמֶן לְמַכְרוֹ לוֹ. וְכֵן כָּל פִּיּוּצָא בְּזֶה.

ז. דְּבָרִים הֶרְבֵּה אָסְרוּ חֻכָּמִים מִשּׁוּם גָּזֵל; וְהַעוֹבֵר עָלֵיהֶן, הֲרִי
זֶה גֹזֵל מִדְּבָרֵיהֶם: כַּגֹּן מִפְּרִיחֵי יוֹנִים וְהַמְשַׁחֲקִין בַּקִּבִּיָּה.

י. מִפְּרִיחֵי יוֹנִים פִּיצֵד: לֹא יִפְרִיחַ אָדָם יוֹנִים בְּתוֹךְ הַיִּשּׁוּב,
שֶׁהֲרִי לֹקַח מִמּוֹן אֲחֵרִים שְׁלֹא כְּדִין, מִפְּנֵי שֶׁמִּשְׁלַח זָכָר וַיָּבִיא
נִקְבָּה מִשּׁוּבָךְ אֲחֵר, אוּ נִקְבָּה וְתָבִיא זָכָר. וְלֹא יוֹנִים בְּלִבָּד,
אַלּא כָּל הָעוֹשֶׂה כֵּזֶה בְּשָׂאָר עוֹפוֹת אוּ חִיָּה וּבַהֲמָה הֲרִי זֶה גֹזֵל
מִדְּבָרֵיהֶם.

יא. וְכֵן אָסְרוּ חֻכָּמִים לְצוּר יוֹנִים בְּתוֹךְ הַיִּשּׁוּב, מִפְּנֵי שֶׁהֵן
שְׁלֹאֲחֵרִים. וְאִין פּוֹרְסִין נִשְׁבִּין לַיוֹנִים, אַלּא אִם כֵּן הִרְחִיק מִן
הַיִּשּׁוּב אַרְבָּעָה מִילִין; וְאִם הָיָה יִשּׁוּב כְּרָמִים, אִפְּלוּ מֵאָה מִיל
לֹא יִפְרֹס, שֶׁהַיוֹנִים שְׁלִבְעָלִי כְּרָמִים הֵם. וְכֵן לֹא יִפְרֹס בְּתוֹךְ
הַשּׁוּבְכִין, אֶף עַל פִּי שֶׁהֵן שְׁלוֹ אוּ שְׁלֹגוּי אוּ שְׁלֵהֲפָקָר, וְאֶף עַל
פִּי שֶׁהִרְחִיק מִן הַיִּשּׁוּב מֵאָה מִיל, מִפְּנֵי שֶׁהַיוֹנִים בָּאוֹת לַיִּשּׁוּב
הַשּׁוּבְכִין.

יב. מִרְחִיקִין אֶת הַשּׁוּבְכִי מִן הָעִיר חֲמִשִּׁים אַמָּה. וְלֹא יַעֲשֶׂה
אָדָם שׁוּבָךְ בְּתוֹךְ שְׂדֵהוּ, אַלּא אִם כֵּן יֵשׁ לוֹ חֲמִשִּׁים אַמָּה
לְכָל רוּחַ, כְּדִי שְׁלֹא יִמָּשְׁכוּ הַגּוֹזְלוֹת, וַיִּפְסִידוּ בַּשָּׂדוֹת וַיֵּאכְלוּ
מִשְׁלֹאֲחֵרִים. וְאִם לָקָחוּ מֵאַחֵר אִפְּלוּ הָיָה בֵּינוֹ וּבֵין תַּחֲלַת שְׂדֵה
חֵבְרוֹ בֵּית רִבְעָה בְּלִבָּד, הֲרִי הוּא בַּחֲזָקָתוֹ וְאִין מַחֲיִבִּין אוֹתוֹ
לְהִרְחִיק.

יג. הַמְשַׁחֲקִין בַּקִּבִּיָּה פִּיצֵד: אִלוּ שֶׁמִּשְׁחָקִין בְּעֵצִים אוּ בְּצִוְרוֹת
אוּ בְּעֵצָמוֹת וְכִיּוּצָא בָּהֶן, וְעוֹשִׂים תְּנָאִי בִּינֵיהֶם שְׁכָל הַנוּצָח אֶת
חֵבְרוֹ בָּאוֹתוֹ הַשְּׁחוּק, יִקַּח מִמֶּנּוּ כֶּךָ וְכֶךָ הֲרִי זֶה גֹזֵל מִדְּבָרֵיהֶם.
אֶף עַל פִּי שֶׁבִּרְצוֹן הַבְּעָלִים לָקַח, הוּאִיל וְלָקַח מִמּוֹן חֵבְרוֹ
בַּחֲנָם דֶּרֶךְ שְׁחוּק וְהֵתֵל, הֲרִי זֶה גֹזֵל.

יד. וְכֵן הַמְשַׁחֲקִין בַּבְּהֵמָה אוּ בַּחִיָּה אוּ בְּעוֹפוֹת וְעוֹשִׂים תְּנָאִי,
שְׁכָל שֶׁתִּנְצַח בְּהֵמָתוֹ אוּ תִּרְוֹץ יוֹתֵר, יִקַּח מִחֵבְרוֹ כֶּךָ וְכֶךָ, וְכָל
פִּיּוּצָא בְּדְבָרִים אִלוּ הַכָּל אָסוּר, וְגֹזֵל מִדְּבָרֵיהֶם. וְהַמְשַׁחֲקִין
בַּקִּבִּיָּה עִם הַגּוֹי אִין בּוֹ אָסוּר גֹּזֵל, אֲבָל יֵשׁ בּוֹ אָסוּר עוֹסֵק
בְּדְבָרִים בְּטָלִים: שְׂאִין רְאוּי לְאָדָם שִׁיעֵסֵק כָּל יָמָיו אַלּא בְּדְבָרֵי
תוֹרָה, וּבִיִּשּׁוּבוֹ שְׁלֵעוּלָם.

טו. מְצוּדוֹת חִיָּה וְעוֹפוֹת וְדָגִים, שֶׁנִּפְּלוּ מִיַּי הַחִיָּה לְתוֹךְ
הַמְּצוּדָה, וּבָא אַחֵר וְנִטְּלָן הֲרִי זֶה גֹזֵל מִדְּבָרֵיהֶם, מִפְּנֵי שֶׁעֲדִין
לֹא הִגִּיעוּ לַיָּד הַזּוֹכָה בָּהֶן. נִהָר הַמוֹשֵׁךְ וּמַעֲיָנוֹת הַנוֹכְעִין, הֲרִי
הֵן שְׁלֵכֵל אָדָם.

טז. עָנִי הַמִּנְקָף בְּרֹאשׁ הַזֵּית זֵיתִים שֶׁלְשִׁכְחָה, וּבָא עָנִי אַחֵר
וְנִטְּלָן מֵעַל הָאָרֶץ הֲרִי זֶה גֹזֵל מִדְּבָרֵיהֶם, מִפְּנֵי שֶׁעֲדִין לֹא
הִגִּיעוּ לַיָּד הַזּוֹכָה בָּהֶן; וְאִם הָיָה הָעָנִי מְקַבֵּץ בְּיָדוֹ בְּרֹאשׁ הַזֵּית,
וּמִשְׁלִיךְ לְאָרֶץ הֲרִי זֶה גֹזֵל גָּמוּר, שֶׁהֲרִי הִגִּיעוּ לַיָּד הַזּוֹכָה בָּהֶן.

יז. הַדְּבוּרִים אֵינָן בְּרִשּׁוֹתוֹ שְׁלֹאֲדָם כְּמוֹ תְּרִנְגוּלִים וְאוּזִים, וְאֶף
עַל פִּי כֵן יֵשׁ בָּהֶן קִנְיָן מִדְּבָרֵיהֶם; וְהַגּוֹזֵל נַחֲלִיל דְּבוּרִים, אוּ
שֶׁמֶנְעוּ מִבְּעָלָיו אִם בָּא לְרִשּׁוֹתוֹ הֲרִי זֶה גֹזֵל מִדְּבָרֵיהֶם.

יח. לְפִיכָף מִי שִׁיָּצָא נַחֲלִיל שְׁלֵדְבוּרִים מִרִּשּׁוֹתוֹ, וְשָׁכַן בְּרִשּׁוֹת
חֵבְרוֹ יֵשׁ לְבַעַל הַנַּחֲלִיל לְהֵלֵךְ בְּתוֹךְ שְׂדֵה חֵבְרוֹ, עַד שִׁיטֵּל אֶת

נְחִילוֹ. וְאִם הִזִּיק, מְשַׁלֵּם מֵה שֶׁהִזִּיק; אֲבָל לֹא יִקַּץ אֶת הַסּוֹכָה,
עַל מַנַּת לִתֵּן דָּמִים.

יט. נֶאֱמַנְתָּ אִשָּׁה אוֹ קָטָן לֹאמֹר, מִכָּאן יֵצֵא נְחִיל זֶה: וְהוּא,
שִׁיחִיו מְשִׁיחִין לְפִי תַמָּן, וַיְהִיו הַבְּעָלִים מְרַדְּפִין אַחֵר הַנְּחִיל,
וְשׂוֹאֲלִים הֵיכָן חָנָה: אֵף עַל פִּי שְׂאִין אִשָּׁה אוֹ קָטָן בְּנֵי יַעֲדוֹת,
הוֹאִיל וְקִנְיָן דְּבוֹרִים מִדְּבָרֵיהֶם, הָאֱמִינוּ אוֹתָם בּוֹ.

כ. כָּל מִי שֵׁשׁ בִּידוֹ גָּזַל שְׁלֹדְבָרֵיהֶם, אֵינוּ יוֹצֵא מִידוֹ בְּדִינָן.
וְכֵן אִם כָּפַר בּוֹ וְנִשְׁבַּע, אֵינוּ מוֹסִיף חֹמֶשׁ כְּמוֹ שֶׁמוֹסִיף עַל הַגָּזַל
הַגָּמוּר.